

FUNDATORIŲ PACŲ SARKOFAGAI PAŽAISLYJE

Mindaugas Paknys

LIETUVOS KULTŪROS TYRIMŲ INSTITUTAS

Saltoniškių 58, LT-08105 Vilnius

pakniai@gmail.com

Straipsnyje pasakojama apie XVII a. pabaigoje kilusią idėją įamžinti Pažaislio fundatoriaus Kristupo Zigmanto Paco ir jo žmonos Klaros Izabelės atminimą dviem marmuriniams sarkofagais. Šie sarkofagai Kazimiero Mykolo Paco užsakymu pagal architekto Pietro Puttini brėžinius turėjo būti atlikti prie Krokuvos esančių marmuro laužyklų meistrų, atgabenti į Pažaislį ir pastatyti fundatorių kriptoje bažnyčioje po prieangiu. Išlikę P. Puttini brėžiniai ir kamaldulių bei M. K. Paco korespondencija leidžia neblogai pažinti marmuro dirbinių užsakymų specifiką, užsakovo ir architekto meninius siekius.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI: Pažaislio vienuolynas, kamalduliai, Pacų giminė, marmuras, antkapiniai paminklai, barokas.

Pasakojant apie Pažaislį dažniausia akcentuojamas ansamblio meninio palikimo išliekamumas. Kiekvienas meno ar istorijos paminklas gyvena savo gyvenimą, keičiasi. Miestuose stovinčios bažnyčios ar vienuolynai dėl gaisrų ar karų neretai nukentėdavo, patirdavo nuostolių, todėl dažniau buvo remontuojamos, rekonstruojamos, o kartu ir atnaujinamos, įgaudavo naujų meninių stilių. O toli už miesto esantis Pažaislis šių negandų išvengė. Todėl pirminio sumanymo XVII a. trečiame trečdalyje įgyvendinta dalis Pažaislyje išliko labai didelė. Išliko pirminio viso ansamblio architektūrinio plano didžioji dalis, Michelangelo Palloni

1678–1685 m. tapytos freskos, Giovanni Battista Merli 1673–1676 m. sukurta lipdyba. Todėl kalbant apie Pažaislio vienuolyno ansamblį reikia prisiminti, kad tai – vienas geriausiai išlikusių Baroko meno paminklų Lietuvoje. Tačiau šis straipsnis ne apie tai. Šiame straipsnyje kalbėsime apie tai, ko Pažaislyje nėra ir kas niekada nebuvo įgyvendinta.

Apie fundatoriams Kristupui Zigmantui (†1684) ir Klarai Izabelei (†1685) Pacams ketinamus įrengti sarkofagus šiandien žinome iš atskirų susirašinėjimų XVII a. pabaigoje tarp Pažaislio priorų, tuometinio statybų mecenato Maltos ordino kavalieriaus Kazimiero

THE SARCOPHAGUS OF THE FOUNDER PACS IN PAŽAISLIS

Mindaugas Paknys

KEYWORDS: Pažaislis monastery, Camaldolese, Pac family, marble, gravestone monuments, Baroque.

SUMMARY

The basic decorative works of Pažaislis Camaldolese church were carried out in the 1620s. In that period the church was decorated with stucco mouldings, frescoes and marble. The decorative marble works survived the longest – almost two decades. While ordering the marble works the Camaldolese of Pažaislis were given serious assistance by the Camaldolese from the Bielany monastery in Krakow, who lived in a neighbourhood of marble breakers. After the death of Pažaislis, the founder the Great Chancellor Krzysztof Zygmunt Pac of Grand Duchy of Lithuania (1684), the decision was made to install two marble sarcophagi to commemorate him and his wife Klara Isabelle. These two sarcophagi were to be made by masters who lived in the vicinity of Krakow's marble breakers under the commission of Kazimierz Michał Pac and following the schemes by the architect Pietro Puttini.

The sarcophagi were then to be brought to Pažaislis and placed under the church's porch – the crypt of the founders. The bodies of the founders were subsequently to be placed in wooden coffins inside the sarcophagi. The surviving schemes of P. Puttini and the correspondence between the Camaldolese monks and K. M. Pac allow us to become fairly well acquainted with the specifics of marble work commissions and the artistic aims of both the commissioner and architect. Unfortunately, for K. M. Pac, the then patron of Pažaislis, the price of this commission proved to be too high and the idea was never implemented.